

Evaluaties in het EWI-masteronderwijs

EWI, Hans Romkema, 7 januari 2014

1 Inleiding

Binnen EWI-masters worden vakken afzonderlijk geëvalueerd met behulp van een vragenlijst die voorgelegd wordt aan de deelnemers van het betreffende vak. Veel van die evaluaties leveren maar weinig informatie op. Het voornaamste probleem is de kleine respons, vaak veroorzaakt door het feit dat het vak maar door weinig studenten gevolgd wordt.

Hieronder wordt een voorstel gedaan voor een andere wijze van evalueren van de onderwijsuitvoering in de masterprogramma's met naar verwachting een hogere respons. Het hier beschreven evaluatieplan omvat een aantal standaardevaluaties die de ervaring van studenten in dit onderwijs in beeld brengen. Voor deze evaluaties zijn niet de vakken, maar semesters als basis genomen. Daarnaast wordt de mogelijkheid open gehouden voor vakevaluaties. De informatie die de evaluaties opleveren, wordt door docenten gebruikt om het onderwijs in de vakken verder te ontwikkelen. De evaluaties bieden de OLD's en OLC's de mogelijkheid zwakke plekken in het onderwijs op te sporen.

2 Uitgangspunten voor EWI kwaliteitszorg

Het hier voorgestelde evaluatiesysteem past binnen het kader van de eerder gekozen uitgangspunten voor de EWI kwaliteitszorg ¹:

1. De docent is verantwoordelijk voor het ontwerpen, uitvoeren en verder ontwikkelen van het onderwijs op vakniveau. In de fase van interpreteren van evaluatiegegevens en het trekken van conclusies ligt de verantwoordelijkheid primair bij de docent. In die fase spelen peer review en reflectie een rol.
2. Metingen en peilingen die in het kader van evaluaties plaats vinden, worden zo efficiënt mogelijk uitgevoerd. De inzet van de docent beperkt zich tot zaken waarbij zijn of haar specifieke deskundigheid een rol speelt.
3. Een belangrijk deel van het curriculum is het toetsen en beoordelen van de studenten. Die aspecten spelen een rol in de bovengenoemde peer reviews en reflecties. Dit deel van de kwaliteitszorg valt onder de verantwoordelijkheid van de examencommissies.
4. De verantwoordelijke docent plaatst informatie over het vak (waaronder evaluatieresultaten) in een vakdossier.
5. De opleidingsdirecteur, opleidingscommissie en examencommissie moeten hun (wettelijke) taken op een verantwoorde wijze kunnen uitvoeren.

3 De reikwijdte van dit voorstel

Dit plan betreft de EWI-masteropleidingen Applied Mathematics, Business & IT, Computer Science, Embedded Systems, Electrical Engineering, Human Media Interaction, Systems and Control en Telematics. Studenten die ingeschreven staan bij deze opleidingen worden gevraagd naar hun ervaringen. De voorgestelde vakoverstijgende evaluaties omvatten alle gevolgde vakken, ook die vakken die door studenten gevolgd worden, maar niet door EWI worden verzorgd. De evaluaties op vakniveau richten zich alleen op door EWI aangeboden onderwijs.

¹ Een EWI-brede aanpak van vakevaluaties, juli 2011. Zie <http://www.utwente.nl/ewi/onderwijskwaliteit/Kwaliteitszorg/Beleidsvoorstellen/>

Hier wordt voorgesteld wanneer en op welke wijze de mening van studenten over het gevolgde onderwijs gemeten wordt. De wijze waarop deze metingen georganiseerd gaan worden (wie welke verantwoordelijkheden) valt buiten het bestek van dit document.

Alhoewel hier in beperkte mate ook evaluaties van *Afstudeeropdrachten* en *Stages* aan de orde komen, zijn voor deze onderdelen meer kwaliteitszorgactiviteiten wenselijk, onder andere omdat de aandacht voor deze onderdelen in het accreditatieproces groot is.

De hier voorgestelde evaluaties richten zich voornamelijk op afzonderlijke onderdelen van het onderwijs. Minstens zo belangrijk is de evaluatie van het programma in zijn geheel. De ervaringen van studenten spelen daarin wel een rol, maar opvattingen van andere betrokkenen (OLD, OLC, docenten, alumni) over bijvoorbeeld relatie met eindtermen, niveau en samenhang mogen niet ontbreken. Dit voorstel werkt dit deel van het evaluatiesysteem niet uit.

4 Een systeem voor het evalueren van de onderwijsuitvoering

EWI masterprogramma's bestaan voornamelijk uit vakken die verschillen van omvang en met een duur van meestal een kwartiel, soms een semester. Een docent is verantwoordelijk voor een vak en geeft het onderwijs, al dan niet in samenwerking met één of meer collega's. Die docent zorgt voor het ontwerp en voor de uitvoering. Op grond van evaluatie- en studieresultaten trekt deze docent conclusies over de kwaliteit van het gegeven onderwijs en formuleert waar nodig verbeteracties. Hij of zij plaatst gegevens over het onderwijs, evaluatieresultaten en informatie over de wijze van toetsen en beoordelen in het vakdossier. Verslagen van reviews en reflectie worden daaraan toegevoegd.

EWI evalueert de onderwijsuitvoering met behulp van een aantal kwaliteitspeilingen per jaar. Daar kan de docent naar eigen keuze peilingen aan toevoegen.

4.1 Systematische evaluaties

EWI organiseert periodiek en systematisch een aantal evaluaties per jaar. Omdat het aantal deelnemers in mastervakken relatief vaak klein is, is ervoor gekozen om in het systeem maar beperkt uit te gaan van evaluaties per vak en juist meer nadruk te leggen op het evalueren van het onderwijs in een semester. Dit maakt de respons groter en daarmee de kans op het trekken van zinvolle conclusies.

Dit voorstel gaat ervan uit dat de studenten tijdens hun masterstudie vier keer bevraagd worden over alles wat met de studie te maken heeft, in het bijzonder in het afgelopen semester. De evaluaties zijn voor EWI gestandaardiseerd: voor iedere evaluatie is vastgesteld welke onderwerpen (in ieder geval) aan de orde komen. Jaarlijks worden vier verschillende evaluaties uitgevoerd:

evaluatievorm	methode	doelgroep ²
I peiling van mening studenten mbv vragenlijst	digitale enquête	studenten die één semester in de master ingeschreven staan
II peiling van mening studenten in groep	panelgesprek	studenten die minstens 60 EC in de master behaald hebben
III peiling van mening studenten mbv vragenlijst	digitale enquête	studenten die minstens 90 EC in de master behaald hebben
IV peiling van mening studenten mbv interview	exitgesprek	studenten die vertrekken, al dan niet met een diploma

² De definities van de doelgroepen zijn voorlopig. De bedoeling is dat een student bevraagd wordt nadat hij een kwart, de helft, driekwart resp. alle studieonderdelen heeft afgerond. Hoe de studenten per peiling geselecteerd worden en op welke momenten moeten we nog nader vaststellen.

Deze peilingen leveren informatie op over het totale onderwijsaanbod in een bepaalde periode. In ieder van de peilingen wordt ook aandacht gevraagd voor uitschieters: vakken die er positief of negatief uitspringen. In de peilingen I en III zijn bij een aantal vragen die het onderwijs in het algemeen betreffen, vragen toegevoegd die de student de gelegenheid geven een vak te noemen en specifiek daarvoor hun mening te geven. Per vraag kunnen ze zelf dat vak kiezen. Studenten krijgen tijdens de peilingen II en IV de gelegenheid vakken te noemen waarover ze graag hun mening willen geven.

4.1.1 VRAGENLIJSTEN (PEILINGEN I EN III)

In de vragenlijsten komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- a. het onderwijs in de vakken van het eerste resp. derde semester (in peiling I én in peiling III)
- b. studievoorlichting en introductie (peiling I)
- c. stage (peiling III)

De vragenlijst voor peiling I is te vinden in sectie 5 van dit document.

4.1.2 PANELGESPREKKEN (PEILING II)

Afhankelijk van de omvang van het totaal aantal studenten in een master, nemen alle of een deel van de studenten deel aan een panelgesprek. Behalve het onderwijs in de vakken komen ook voorkennis, toetsing, keuzemogelijkheden, informatievoorziening, studiebegeleiding en materiële voorzieningen aan de orde. De gesprekken worden gevoerd aan de hand van een standaard leidraad.

4.1.3 EXITGESPREKKEN (PEILING IV)

Met studenten die vertrekken (al dan niet met een diploma) worden exitgesprekken gehouden. Naar keuze van de opleiding worden alle studenten of een steekproef uitgenodigd voor zo'n gesprek. Ieder jaar vinden er voor iedere master een aantal exitgesprekken plaats. Deze gesprekken vinden plaats volgens een vaste structuur. Het gesprek gaat specifiek over de afstudeeropdracht en meer in het algemeen over de gehele studie. Naast de afstudeeropdracht komen ook andere onderwerpen aan de orde: niveau van de opleiding, samenhang in het programma, mogelijkheden voor eigen inbreng in de studie, studeerbaarheid, studiebegeleiding (met specifieke aandacht voor studenten met functiebeperking) en toetsing en beoordeling.

4.2 *Vakevaluaties naar keuze van de docent*

In paragraaf 3.1 is een werkwijze beschreven die zich vooral richt op het totaal van het onderwijs in een semester dan op individuele vakken. Afzonderlijke vakken worden niet systematisch geëvalueerd. Docenten hebben behoefte aan vakspecifieke feedback en soms zal ook de opleiding wat meer in detail naar een vak willen kijken. Daarom is de mogelijkheid van vakevaluaties open gehouden. Bij kleine aantallen studenten kunnen docenten via informele gesprekken met (individuele) studenten zelf feedback verzamelen. Daarnaast kunnen docenten zelf het initiatief nemen voor het houden van een (kleine) enquête. Zo'n initiatief wordt door de onderwijsorganisatie ondersteund (maken en uitzetten vragenlijst, rapporteren³).

4.3 *De kwaliteitszorgcycli op vak- en programmaniveau*

De evaluaties die in de paragrafen 4.1 en 4.2 beschreven zijn, richten zich zowel op vakoverstijgende aspecten van het programma als op het onderwijs in de vakken. Zowel docenten als het onderwijsmanagement zijn verantwoordelijk voor het op peil houden en verbeteren van het geëvalueerde onderwijs. Hier volgen korte beschrijvingen van de kwaliteitscycli (PDCA⁴), zowel op het niveau van het vak als op het niveau van het programma (curriculum). Deze processen moeten

³ Binnenkort worden de resultaten bekend van een UT-onderzoek naar beschikbare software om kleine enquêtes snel af te kunnen nemen. Verwacht wordt dat docenten zelf met een minimale inspanning zo'n enquête kunnen afnemen.

⁴ PDCA staat voor Plan, Do, Check en Act en is een middel om het proces van onderwijs ontwikkelen tot en met het aanpassen van het ontwerp op basis van de ervaringen te beschrijven.

nog verder worden uitgewerkt. In het bijzonder moet de organisatie ervan helder gemaakt worden: wie is waarvoor verantwoordelijk.

4.3.1 PDCA op vakniveau

Op vakniveau vindt een cyclisch proces plaats van ontwerpen, uitvoeren en verder ontwikkelen. De docent van een vak is verantwoordelijk voor de inhoud en de voortgang van dit proces. Doel is het onderwijs verder te ontwikkelen door aanpassingen in het ontwerp aan te brengen en/of de eigen docentrol te versterken. De resultaten van de systematische evaluaties (par. 4.1) worden door de onderwijsorganisatie samengevat in (standaard)rapporten, per semester en soms ook per vak. Voor ieder vak verzamelt de docent eigen evaluatieresultaten en daarnaast informatie over het toetsproces. De onderwijsorganisatie verzorgt overzichten van de studieresultaten per vak. De vakgebonden rapporten en overzichten worden in het *vakdossier* geplaatst. De semesterrapporten en -overzichten worden in een *programmadosier* opgenomen (zie par. 4.3.3). De docent analyseert de evaluatieresultaten aan de hand van de inhoud van het vak- en programmadosier. Hij/zij bespreekt de resultaten met één of meer collega's (*peer review*), vraagt advies en trekt conclusies over het gegeven onderwijs en zijn/haar rol daarin (*reflectie*). Resultaten van de peer review en reflectie worden opgeslagen in het vakdossier, inclusief geplande verbeteracties. De docent stelt het vakontwerp bij en/of werkt aan verdere ontwikkeling van de eigen rol.

4.3.2 PDCA op programmaniveau

Op programmaniveau vindt ook een cyclisch proces plaats, nu gericht op het onderwijs in een semester. Voor dit proces is de opleidingsdirecteur verantwoordelijk, met een adviesrol voor de opleidingscommissie. In de PDCA-cyclus op programmaniveau wordt naar meer aspecten gekeken dan alleen de uitvoering van het onderwijs. In dit voorstel beperken we ons echter tot dat laatste. Doel van het hier beschreven proces is het zichtbaar maken van zwakke plekken in de onderwijsuitvoering en het zo nodig formuleren van acties.

4.3.3 Vak- en programmadosiers

In deze tekst wordt gesproken over vak- en programmadosiers. Onder vakdossiers verstaan we de verzameling van documenten op basis waarvan conclusies getrokken kunnen worden over de kwaliteit van het uitgevoerde onderwijs en over eventueel te nemen acties. Een programmadosier bevat soortgelijke informatie, maar dan op het niveau van het curriculum. Over de vormgeving en inhoud van de dossiers zijn nog geen beslissingen genomen. Op dit moment wordt in de informatica-opleidingen een proef gedaan met vakdossiers.

5 Student Experience Questionnaire Master Programmes

2013-2014, Semester 1 - February 2014

ABOUT YOU

- 1a. The master you follow.
1b. The track or specialisation you follow.

2. In which quartile did you start?
Q1 Q2 Q3 Q4

3. Your native language is
Dutch English Other

4. I am satisfied with my choice of study.
5. In general, I greatly enjoyed studying.
6. In general, I spent enough time to complete the courses successfully.

START

7. I received sufficient information to make a well-grounded choice for this programme.
8. The faculty introduction helped me make a good start.
9. The knowledge and skills I acquired during my prior education were sufficient to start without too many problems.
10. I received sufficient information to make a well-grounded choice of my study package (course list).

EDUCATION

11. During this semester I had a clear idea of what was expected from me.
12. The courses I attended helped me to develop problem solving skills.
13. The courses I attended helped me to develop my skills in written communication.
14. The study facilities (like lecture halls, library, ...) are good.

EDUCATION

The following questions are about your curriculum as a whole. Try to answer these questions by taking into account all the courses you have followed. For every question on this page we ask you to fill in the a) question. Optionally, you may provide us with a course that was exceptional: it's far off from the average opinion you gave. We ask you to fill this in in the b) part. In the c) part, you can put the score for the course in part b)

15a. The learning activities helped me to understand the course content.

15b. (Optional) an exceptional course

Optionally, provide us with a course that was exceptional: it deviates quite some from the score you just gave.

15c. Score for the exceptional course

Provide us with a score for the exceptional course that you just filled in in part b)

16a. The study material was good.

16b. (Optional) an exceptional course

16c. Score for the exceptional course

17a. The courses were well organized.

17b. (Optional) an exceptional course

17c. Score for the exceptional course

18a. The courses were intellectually stimulating.

18b. (Optional) an exceptional course

18c. Score for the exceptional course

19a. The teaching staff encouraged students to think for themselves.

19b. (Optional) an exceptional course

19c. Score for the exceptional course

20a. The teaching staff was interested in helping the students.

20b. (Optional) an exceptional course

20c. Score for the exceptional course

21a. I learned a great deal from the teaching staff

21b. (Optional) an exceptional course

21c. Score for the exceptional course

22a. The teaching staff communicated the subject matter clearly.

22b. (Optional) an exceptional course

22c. Score for the exceptional course

23a. The form of the examinations chosen for the courses were suitable.

23b. (Optional) an exceptional course

23c. Score for the exceptional course

24a. The level of the examinations was as you expect in a master programme.

24b. (Optional) an exceptional course

24c. Score for the exceptional course

25a. The available time for the examinations was sufficient.

25b. (Optional) an exceptional course

25c. Score for the exceptional course

FINAL JUDGMENT

26. Overall, I was satisfied with my study experience in this semester.

27. What were the best aspects of this semester?

28. What aspects of this semester were most in need of improving?